

Доброзичливе ставлення один до одного не залежить від рівня освіти батьків та їх соціального становища. Становлення та формування доброзичливих взаємин між старшими дошкільниками відбувається у специфічних для означеного віку видах діяльності – ігровій, навчальній, комунікативній, мистецькій, мовленнєвій та трудовій. Зміст, форма та динаміка взаємин старших дошкільників суттєво залежить від їх виховання в сім'ї та закладі дошкільної освіти. Доброзичливі взаємини батьків і педагогів з дітьми слугують прикладом побудови дошкільниками контактів з однолітками. Значною мірою на доброзичливі взаємини між дошкільниками впливає їхній індивідуальний досвід та прихильність до ровесника.

Провідну роль у формуванні доброзичливих взаємин між старшими дошкільниками відіграє мистецтво, зокрема театр як засіб виховання духовних цінностей, що сприяє розвитку емоційно-почуттєвої сфери дошкільників.

Театралізована гра сприяє створенню позитивного настрою дітей, відіграє важливу роль у їх вихованні, навчанні і розвитку (Т. Аболіна, Д. Ельконін, А. Єршова, А. Макаренко, Ж. Піаже, А. Щербо, М. Якобсон та ін.). Саме завдяки різноманітним формам театралізованої діяльності, яка виступає основою в освітньому процесі, у дітей відбувається формування доброзичливих взаємин між однолітками. Правильно організована театралізована діяльність дітей є дієвим чинником формування доброзичливих взаємин між старшими дошкільниками.

Отже, доброзичливі взаємини між однолітками формуються в повсякденній діяльності дітей. Доброзичливе ставлення до однолітків у дітей старшого дошкільного віку починається з відчуття й розуміння психологічного стану іншої людини, виявляється в співпереживанні, тактовності та щирій допомозі. Доброзичливість включає в себе знання дитини про моральні норми, які проявляються: у співчутті, тактовності, турботливості; здатності входити в стан іншої людини через усвідомлення власних переживань; у повсякденній поведінці без впливу зовнішнього середовища. Дитячий колектив володіє значними потенційними можливостями для розвитку та соціального становлення особистості, адже в ньому відбувається засвоєння особистісно-суспільних ідеалів, цінностей. Доброзичливі взаємини між однолітками є складовою культури поведінки й виступають регулятором суспільних відносин.

Список використаної літератури:

1. Аксьонова О. П. Від трьох до шести (семи) років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова. – 2014. – 452 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2012. – № 4 – С. 19
3. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) : у 2 ч. – Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. – 166 с.
4. Приходько Ю. О. Формування позитивних відносин в дитячому колективі / Ю. О. Приходько. – Київ: Рад. шк., 2007. – 126 с.
5. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям / В. А. Сухомлинский. – Київ: Радянська школа, 1969.–244 с.

Науковий керівник: викладач кафедри дошкільної освіти Соловей Ю. О.

С. В. Пікульська

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОМФОРТУ НА ЕФЕКТИВНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ ТА НАВЧАЛЬНУ УСПІШНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Нині психологічне благополуччя молодших школярів є однією з найважливіших проблем для успішного навчання в початковій школі. Психологічний комфорт необхідний не тільки для розвитку дитини і засвоєння нею знань. Від цього залежить фізичний та емоційний стан дітей, що, в свою чергу, теж сприяє успішному навчанню.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що питання соціалізації молодшого школяра та впливу психологічного комфорту на успішність його навчання, зверталися безліч дослідників, серед яких Н. Гуткіна, Є. Головаха, А. Капська, Л. Божович, В. Бойко які присвятили свої праці вивченню даної проблеми. В історико-педагогічних джерелах

простежується ідея віри у досягнення успіху в навчанні дітей за умови забезпечення активної життєдіяльності дітей, створення доброзичливих взаємин у системі «вчитель – учень» та «учень – учень» (В. Сухомлинський, Ш. Амонашвілі, А. Макаренко, Я. Корчак, М. Монтессорі).

Метою даної статті є аналіз важливості комфортного самопочуття молодшого школяра в навчальному закладі.

У словнику психолого-педагогічних термінів і понять говориться: «Комфорт – умови життя, вимоги, обстановка, що забезпечують зручність, спокій і затишок» [5].

Психологічне налаштування перед будь-яким видом діяльності – важлива складова психологічного комфорту при подальшій роботі і, в тому числі, у навчанні. Чи буде в класі психологічний комфорт або дискомфорт, залежить від учителя, особливо це помітно у початковій школі. З метою всебічного та різностороннього розвитку дитини, вчителю необхідно звертати особливу увагу на психологічний комфорт у класі.

В першу чергу необхідно неабияку увагу приділити 1-му класу, особливо адаптації дітей до навчання. Початок навчання у школі – визначний момент у житті дитини. Він кардинально змінює весь спосіб її буття. Свій новий статус школяра дитина не завжди усвідомлює повною мірою, але обов'язково відчуває і переживає його: пишається тим, що стала дорослою; з'являється бажання бути успішною у навчанні [1, с. 33]. Проте дітям, які прийшли до школи з дошкільного навчального закладу, дуже складно увійти в шалений ритм школи, незвичні для них умови. У більшості дітей виникає невелика напруга, або тривожність, а в когось – страх. Якщо у дитини залишиться такий стан, він буде перешкоджати навчанню і бажанню ходити до школи. Тому перед учителем початкових класів стоїть величезна місія. Окрім уміння навчити дітей читати, писати, рахувати, думати, навчатись, надзвичайно важливо створити позитивний психологічний мікроклімат для першокласників.

Стосунки дітей у класі складаються теж часто за участю учителя. Тому вчителю потрібно слідкувати за тим, щоб не допустити у дітей появи комплексів, невпевненості в собі. У класі не повинно бути поділу на «відмінників» і «двієчників», «хороших» і «поганих» дітей. Кожна дитина повинна відчувати підтримку вчителя, віру в свої сили..

Саме створення вчителем ситуації успіху формує у дитини віру в себе, вчить долати труднощі, допомагає усвідомити власне зростання. Психологічна безпека освітнього процесу – це стан захищеності школяра від загроз його гідності, душевному благополуччю, позитивному світосприйняттю і ставленню до себе. Не можна багато захвалювати, а ще гірше порівнювати дітей між собою або протиставляти їх.

Так, самопочуття і активність дитини залежать від стилю спілкування, що складається між учнем і вчителем (самопочуття і активність дитини). Вчитель повинен звернути увагу на переваги і недоліки того чи іншого стилю спілкуванню і підібрати той, який сприятиме психічному благополуччю дитини.

Варто звернути увагу на спілкування з дітьми і на згуртування класного колективу. Згуртованість класу починає формуватись в перші дні навчання в школі. У вчителів, які не можуть налагодити нормальні стосунки з дітьми, значна частина учнів класу через деякий час починає виявляти байдужість до школи.

Також особливу увагу варто приділити учням другого класу. В основному, це діти 7-річного віку, які переживають кризу семи років. Переживання починають осмислюватися, з'являються ефективні узагальнення, «логіка» почуттів. Певні вимоги до самого себе, бажання добитися успіху і положення в соціумі виникають саме у зв'язку з кризою семи років. Для цього віку характерні такі негативні прояви: порушення психічної рівноваги, нестійкість волі, настрою і т.д. Найбільш яскравими симптомами перехідного періоду є примхливість, нервозність, образливість, плаксивість, упертість, негативізм, «прилипання», кривляння, «мавпування», дратівливість, запальність, агресивність, конфліктність, мстивість,

зухвалість і т.п. Діти стають неслухняними і насилу піддаються виховним впливам дорослих [2, с. 37].

У порівнянні з «класичними» описами криза семи років останнім часом почала проявлятися вже приблизно з 5,5 років, і лише частина дітей переживає його в першому класі. Наступ цієї кризи – одна з ознак психологічної готовності дитини до школи [3].

Позиція вчителя на уроці та на перерві, стиль його поведінки і спілкування (вербальна та невербальна лексика) серйозно впливають і на клімат уроку, і ставлення учнів до навчання.

Учитель, який підвищує постійно голос, кричить на дітей, дратується, не бажає себе стримувати, негативно впливає на працездатність дітей, їх бажання вчитися та на їх психічне самопочуття. Такий вчитель викликає у дітей негативні переживання, замість налаштування на продуктивне навчання. У учнів може з'явитись тривожність, невпевненість у собі, почуття незахищеності, страх. Від цього у дітей можуть з'являтися психосоматичні захворювання та небажання відвідувати школу.

Учитель має вміти організовувати колективну діяльність дітей з тим, щоб вони відчували комфорт і гармонію в соціальному оточенні. «Педагогічне бачення» передбачає здатність вчителя вловлювати і невидимі нитки симпатій і антипатій, дружби і неприязні, які пронизують дитячий колектив. Також воно передбачає здатність вчителя бачити шляхи впливу на дітей з метою згуртування колективу класу [4, с. 103]. Діти повинні бачити, що учитель уважний до кожного учня, добре до всіх ставиться. Учителю бажано цікавитись внутрішнім світом школярів, намагатись покращити умови розвитку їх особистості, намагатись орієнтуватись на взаємодію з учнями, а не на диктат. Не допустимі є ті оцінки школяра, які відносяться до особистості учня, наприклад «Ти ледар», або «Ти поганий учень». Це так звані «Ти-висловлювання», які ображають дитину і налаштовують її на агресивний самозахист. Тільки мудре, доброзичливе ставлення першого учителя сприятиме адаптації учня до нового виду діяльності – учіння. Коли в молодшій школі, в окремому класі дружня, приємна, доброзичлива обстановка, у дитини багато друзів, заохочення іти до школи буде набагато більше, від цього кращими можуть стати і знання і успішність дитини. А цього хочуть всі: і учні, і їх батьки і, безумовно, – самі вчителі [4, с. 59].

Отже, шкільне життя передбачає взаємодію учнів і педагогів. Від якості цієї взаємодії залежить пристосованість дітей до школи, адаптація до нових умов, можливість учня розкритися, не тривожитися.

Вважаємо, що для успішної соціалізації і навчання дітей в початковій школі учителю важливо: створювати комфортне самопочуття молодшого школяра в навчальному закладі; приділяти особливу увагу адаптації дітей до навчання в 1-му класі; знати вікові особливості дитини молодшого шкільного віку; володіти ефективними прийомами спілкування з молодшими школярами; вміти організовувати колективну діяльність дітей з тим, щоб вони відчували комфорт і гармонію у соціальному оточенні.

Список використаної літератури:

1. Бібік Н. М. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 160 с.
2. Бреслав Г. М. Эмоциональные особенности формирования личности в детстве: Норма и отклонения. / Г. М. Бреслав. – Москва : Педагогика, 1990. – 144 с.
3. Максименко С. Д. Общая психология. / С. Д. Максименко. – Москва : «Рефл-бук», 1999. – 528 с.
4. Приходько Ю. А. Формування позитивних взаємин у дитячому колективі. /Ю. А. Приходько. – Київ : Радянська школа, 1987. – 128 с.
5. Словник психолого-педагогічних термінів і понять / упоряд. Ю. В. Буган, В. І. Уруський. – Тернопіль: «Астон», 2001. – 176 с.

Науковий керівник: к. пед. н., доцент Зобенько Н. А.